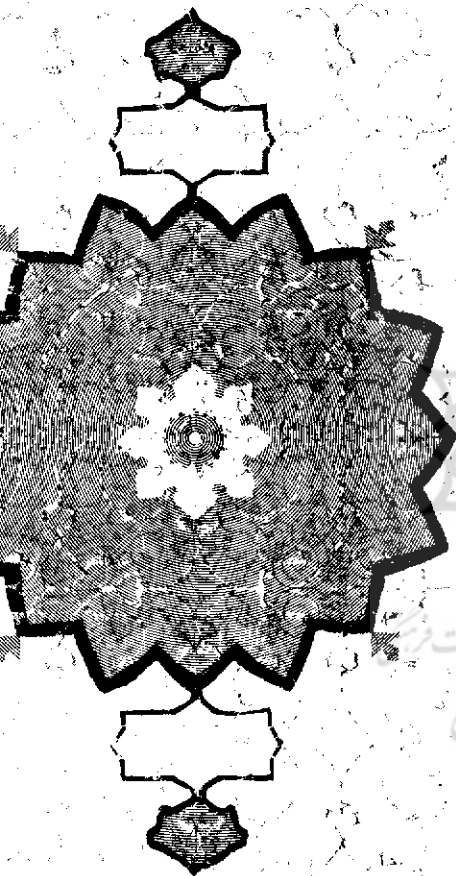

بقعه ایوب انصاری

در تکاب

(فرامین شاهان صفوی دربارهٔ موقوفات آن)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نوشته

حسن قراخانی

(لیسانسیه در باستانشناسی)

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بقعه ایوب انصاری در تکاب

فرامین شاهان صفوی درباره موقوفات آن

احکام و فرامین

چنانکه قبلاً نیز گفتیم، فرمان از شاهان صفویه بدست ما رسیده است و اساس مطالعات ما در مورد حدود موقوفات و وضع متولیان بقعه قرار گرفته است. عریضه‌های فرامین را تحت شماره فرمان مربوطه شرح خواهیم داد و بترتیب تاریخ عبارتند از:

۱- فرمانی از شاه عباس دوم بتاريخ ۱۰۶۵ ه.ق. بموجب این فرمان تولیت مزار به شیخ محمد و شیخ صنعان واگذار شده است این فرمان را رفیع‌الدین محمد الحسینی صدر دیوان در رمضان همانسال به حکام محلی ابلاغ کرده است.

۲- فرمانی از شاه سلیمان صفوی بتاريخ ۱۱۰۳ ه.ق. که بموجب این فرمان حکمرانی ایالت ساروقورغان به ملک زکریا تقویض گردیده است.

۳- فرمان دیگری از شاه سلیمان صفوی بتاريخ ۱۱۰۴ ه.ق. که بموجب این فرمان تولیت مزار به شیخ سعدی و شیخ ذبیحی واگذار شده است.

۴- فرمان دیگری از شاه سلیمان بتاريخ ۱۱۰۵ هـ. ق. خطاب به حاکم ارومی. ضمیمه فرمان، عریضه متولیان دیده میشود که از دست تیولداران محلی نالیده‌اند.

۵- فرمانی از شاه سلطان حسین بتاريخ ۱۱۰۶ هـ. ق. خطاب به حکام محلی آذربایجان که رفع ظلم و تعدی از متولیان خواسته شده و ضمیمه آن عریضه متولیان دایر بر چگونگی غارت موقوفات دیده میشود.

۶- فرمان دیگری از شاه سلطان حسین بتاريخ ۱۱۰۸ هـ. ق. خطاب به بیکلربیگی آذربایجان که دستور تنبیه غارتگران صادر شده است.

۷- فرمان دیگری از شاه سلطان حسین به تاریخ ۱۱۱۶ هـ. ق. خطاب به بیکلربیگی آذربایجان که در آن تنبیه غارتگران خواسته شده و عریضه متولیان دایر بر نحوه غارت موقوفات ضمیمه آن است.

۸- فرمان دیگری از شاه سلطان حسین که تاریخ آن از بین رفته است. بموجب این فرمان حاکم و کلانتر آذربایجان مأموریت یافته تا بر آن قسمت از حاصل و مداخل که به اطعام صادرین و واردین تخصیص داده شده است نظارت نماید.

۹- فرمانی از شاهزاده عباس میرزای قاجار بتاريخ ۱۲۴۱ خطاب به محمد میرزا والی همدان و کروس. طبق این فرمان نامبرده مأمور شده است تا املاک وقفی را که نجفقلی خان نامی متصرف شده از وی بازپس گیرد.

فرمان شماره ۱

جای مهر دایره‌ای شاه عباس ثانی (۱۰۵۲-۱۰۷۸)

دروست : بنده شاه ولایت عباس ثانی

درحاشیه: اللهم صل على النبي والوصي والبتول ...^۱

فرمان همایون شد^۲ - آنکه بموجبی که مشال لازم الامتثال دیوان-
الصدارة العلیة العالیة درضمن صادر گشته واز مضمون ومدلول آن عدول و
انحراف نورزند وازابتداء قوی ئیل تولیت مزار کثیر الانوار سلطان العارفين
سلطان ایوب انصاری واقعه درالکاء ساروغرقان من اعمال مراغه، بصلاحیت وتقوی
شعاران، شیخ محمد ولد شیخ سعدی و شیخ صنعان ولد شیخ محمد انصاری
مفوض و مرجوع فرموده ارزانی داشتیم.

حکام و تیولداران آن ولایت مشارالیهما را متولی بالاستقلال آنجادانسته
اعزاز واحترام بجای آورند و گذارند که متولیان مزار مذکور بدستور آباء
واجداد خود موافق احکام مطاعه و امثله علیه بخدمتات و رواج و رونق و
تعمیر و آبادانی و اطعام صادرین و واردین قیام نمایند و هر ساله حاصل قریه
کنبدلو و مزارع تابعه و سیورغال^۳ و مسلمی و موقوفات آن سرکار را موافق
شرع شریف و شرایط واقف بمصارف و وجوب صرف نمایند و نگذارند که از

۱ - متن حاشیه مهر از راست به چپ و از بالا : اللهم صل على النبي والوصي والبتول
والسبطین والسجاد والباقر والصادق والکاظم والرضا والتقی والتقی والمسکری والمهدی.

۲ - طغرای و فرمان همایون شد ، در زمان صفویان بر احکام تمنخواه و طلب ملازمان
و تیولات و سیورغالات و همه سالجات عساکر کشیده میشد . ص ۱۹۶ کتاب مقدمه‌ای
بر شناخت اسناد تاریخی (بنقل از تذکره الملوك) نوشته دکتر جهانگیر قائم مقامی .

۳ - سیورغال : (ترکی - مغولی) بمعنی انعام (گیاه اللغات - آنندراج) . مأخوذ
از مغولی و آن تیول یا زمینی است که شاه جهت معیشت بارباب استحقاق بخشد (ناظم الاطباء) .
عواید زمین که بجای حقوق یا مستمری بشخص بخشند . (فرهنگ معین)

احدی ستمی و تعدی و خلاف شرع و حسابی برایشان واقع شده، بفرآغبال و رفاه حال بدعاگوئی دوام دولت بیزوال ابدیالاتصال استقال نمایند و در این باب قدغن نمایند و در عهده شناسند. تحریراً فی شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۰۶۵ [تبد] یل دفتر موقوفات شد.

پشت نویسی فرمان شماره ۱

محل طغرای رفیع الدین محمد الحسینی خاتمی (صدر دیوان)

چون بموجب مثال لازم الامتثال دیوان الصدارة سابق تولیت مزار کثیر الانوار سلطان العارفین سلطان ایوب انصاری واقعه در الکاء سار و غرقان من اعمال مراغه بشیخ صنعان و شیخ سعدی مرجوع شده و در این نواصلاحیت و تقوی شعار شیخ محمد ولد مرحوم شیخ سعدی معروض داشت که والد او فوت شده و استدعاء حصه تولیت باسم خود نمود، ایجاباً بالمسئله از ابتداء قوی ثیل تولیت مزار مزبور بصلاحیت شعاران شیخ صنعان و حصه شیخ سعدی به شیخ محمد انصاری ولد او مفوض و مرجوع شد که بامر مزبور و لوازم آن قیام و اقدام نموده، دقیقه از دقائق آن فوت و فرو گذاشت؛ ننمایند و در رواج و رونق آن سرکار مساعی جمیله بظهور رسانند، حکام و تیولداران آن ولایت مومی الیهما را متولی بالاستقلال آنجا دانسته اعزاز و احترام بجای آورند و گذارند که متولیان مزار مذکور بدستور آباء و اجداد خود موافق احکام مطاعه و امثله علیه بنخدمات و رواج و رونق و تعمیر و آبادانی و اطعام صادرین و واردین قیام نمایند و هر ساله حاصل قریه کنبندلو و مزارع تابعه و سیورغال و مسلمی و موقوفات آن سرکار را موافق شرع شریف و شرط واقف بمصارف

۴ - درباره تیول و تیولاری نگاه کنید به مجله بررسی های تاریخی شماره مسلسل

۴۴ و ۴۵ فروردین و اردیبهشت سال ۱۳۵۲ مقاله آقای علی اصغر شریف

و جوب صرف نمایند و نگذارند که از احدی ستمی و تعدی و خلاف شرع و حسابی برایشان واقع شده بفرایمال بدعا گوئی دوام دولت بیزوال و خدمت مذکور استغال نمایند و دراین باب اهتمام لازم دانسته هر ساله خطاب و مثال^۵ مجدد نطلبند و در عهده شناسند. تحریراً فسی شهر رمضان المبارک من شهر سنه ۱۰۶۵^۶

فرمان شماره ۲

الملك لله

شاه باباامانارالله برهانه

محل مهرشاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷ - ۱۱۰۵)

وسط : بنده شاه دین سلیمان است

حاشیه : اللهم صل على النبي والوصي والبتول ...^۷

فرمان همایون شد - آنکه چون از تصدیق مستوفیان معلوم و مستفاد شد که ملکی ناحیه ساروقورغان مراغه بموجب پروانچه^۸ زمان خاقان

۵ - درباره خطاب و مثال و دفاتر دیوانی و انواع طغراها و مهرها در دوره صفوی مراجعه کنید به کتاب سابق الذکر سرهنگ قائم مقامی .

۶ - متن مهرهای این قسمت بدین قرار است : لامقدم الاسلطان - یارب نظر از گدای علی بازمدار سنه ۱۰۶۱

افوض امری الی الله - المتوکل علی الله الفنی حبیب الله بن محمد الحسینی المهبینی ۱۰۶۱ - محمد رسول الله - ثبت مهر همایون شد - العبد الوافی اسمعیل - بنده آل محمد هاشم .

۷ - این سند نفیس دارای ابعاد ۲۲ × ۶۶ سانتیمتر می باشد . طول و عرض سند از بالا و اذ سمت راست با حاشیه ای مطلاً باندازه ۵ × ۱۳ سانتیمتر تزئین شده و دارای بوتق های بنفش ، لاجورد ، قرمز و سرنج می باشد . متن حاشیه مهرهیناً شبیه فرمان شماره یک میباشد .

۸ - پروانچه پروانجات و پروانگی در عصر صفوی نوعی از اسناد دیوانی بوده است که آنها را مهر کرده و در دفاتر دیوانی ثبت می نمودند . برای اطلاعات بیشتر نگاه کنید به کتاب « مقدمه ای بر شناخت اسناد تاریخی » سابق الذکر ص ۸۶

خلد آشیان صاحبقرانی که به امضاء نواب کامیاب اشرف اقدس ارفع همایون ما رسیده، برطبق نوشته مرحوم گنجعلی بیگ حاکم ارومی و محضری که بمهر جمعی رسیده بملک میرزا ولد ملک زکریا مقرر شده و درینولا رفعت- پناه ملک زکریا ولد ملک میرزا مزبور بعرض رسانید که والد مشارالیه متوفی گشته و محضری که بخط و مهرایالت و شوکت پناه، حشمت و جلالت دستگاہ، عالیجاه نظاماً الایالة والشوکه والاقبال خاننی خان حاکم الکاء ارومی و جمعی از رعایاء رسیده مشعر بر آنکه ملک زکریا متوفی گشته و از حسن سلوک مشارالیه راضی اند ابراز و استدعاء حکم اشرف نمود، بنابراین چون رعایاء الکاء مزبور بموجب محضر مزبور که ایالت پناه مشارالیه برطبق آن تصدیق نموده از حسن سلوک و بملکی و ریش سفیدی او اظهار رضانموده اند از ابتداء هفتمائه قوی ئیل ملکی ناحیه مزبور را بمشارالیه شفقت فرمودیم که هر گاه چهار دانگ از رعایا و صاحبان بنیچه^۹ آنجا بملکی مشارالیه راضی بوده باشند حسب الرضاء الرعایا باهر مزبور ولوازم آن قیام و اقدام نموده در رفاهیت رعایا و تحصیل دعای خیر جهت ذات مقدس نواب کامیاب همایون ما مساعی جمیله بظهور رسانند.

کدخدایان و رعایاء الکاء مزبور مشارالیه را حسب المسطور ملک و ریش- سفید خود دانسته از سخن و صلاح حسابی او بیرون نروند و بوقوف و شعور او توجیه و تخصیص نمایند، مستوفیان عظام موازی پانزده عدد^{۱۰} اشرفی که او پیشکش سرکار خاصه شریفه نموده در سال اول ابواب جمع او و [کد] ۱۱ حواله نمایند و در این ابواب قدغن دانسته هر ساله حکم مجدد نطلبند و چون پروانچه بتوقیع و قیوع رفیع منبع اشرف اعلی مزین و محلی گردد اعتبار و اعتماد نمایند و در عهده شناسند. تحریر آ فی شهر رمضان ۱۱۰۳ ه. ق.

۹ - بنیچه : دخترهای جمع بندی و مالیاتی که بر اصناف می بندند (فرهنگ نظام)

۱۰ - این رقم به سیاق نیز نوشته شده است .

۱۱ - ظاهراً او اضافه است .

پشت نویسی فرمان شماره ۲ و متن مهرهای دیوانی

از قرار نوشته رأفت و وزارت و اقبال پناه، حشمت و عظمت و جلالت دستگاه، عالیجاه و حید الزمانی اعتضاد السلطنة البهية السلطانی آصفجاهی، اعتمادالدولة العلیة العالیة .

مهرها: از بالا به پائین عبارت است از:

- ۱ - ثبت مهر اشرف .
- ۲ - ثبت مهر همایون .
- ۳ - اذجاء ربه بقلب سلیم (سورة الصافات قسمتی از آیه ۳۷)
- ۴ - من یتوکل علی الله فهو حسبه ۱۲ عبده امامقلی ۱۰۹۸
- ۵ - بنده آل محمد باقر - امضاء دفتر دار .
- ۶ - لا اله الا الله الملك الحق المبين - طاهر .
- ۷ - افوض امری الى الله .

فرمان شماره ۳

جای مهر مدور شاه سلیمان

وسط: بنده شاه دین سلیمان است.

حاشیه: اللهم صل علی النبی والوصی والبتول... ۱۳

فرمان همایون شد - آنکسکه بموجبی که مثال لازم الامتثال دیوان -
الصدارة العلیة العالیة در ضمن صادر گشته عمل نمایند و از مضمون و مدلول آن
عدول و انحراف نورزند و از ابتداء چهار ماهه پیچی نیل تولیت مزار مزبور

۱۲ - سورة الطلاق قسمتی از آیه ۳ .

۱۳ - متن حاشیه مهر عیناً شبیه مهر فرامین ۱ و ۲ می باشد و صلوات بر چهارده

معصوم است .

ظهوراً بدستور پدران بشیخ سعدی ولد شیخ محمد و شیخ ذبیحی ولد شیخ صنعان مرجوع دانند که مشارالیهما در هر باب حسب المقرر بعمل آورند . حکام و تیولداران الکاء ساروقورغان حسب الظهر مقرر دانسته امداد و اعانت مشارالیهما بتقدیم رسانند و هر ساله حکم مجدد طلب ندارند و در عهده شناسند. تحریراً فی شهر جمادی الاخری ۱۱۰۴ .

ثبت دفتر موقوفات شد

پشت نویسی فرمان شماره ۳

الخادم الشرع الشریف المصطفوی الحق محمد بن جعفر الحسینی^{۱۴}
چون از تصدیق مستوفی موقوفات ممالک محروسه مستفاد شد [-] ۱۰ صدر سابق [-] ۱۶ مزار کثیر الانوار سلطان العارفین سلطان ایوب انصاری واقعه در الکاء ساروقورغان من اعمال مراغه بشیخ صنعان و شیخ محمد ولد شیخ سعدی انصاری [مفوض و مرجوع شده] و در نسخه تشخیص موقوفات ممالک محروسه برین موجب محال مذکور و وقفی مزار مذکور نوشته شده، حاصل و مداخل موقوفات مزبوره [-] ۱۷ زاویه دورباش، زاویه کنبیلو، مزرعه دینگه سر، مزرعه سبیل، مزرعه دوچی، دادوستد ننموده و با متولیان است و بلا مبلغ داخل است و درینوقت صلاحیت و تقوی شعاران شیخ سعدی ولد شیخ محمد و شیخ ذبیحی ولد شیخ صنعان بدر گاه معلی آمده بعرض رسانیدند که شیخ

۱۴- علاوه بر طغرای این شخص متن مهرهای پشت فرمان بدین شرح است : افوض امری الی الله- بنده آل محمد هاشم - من یتوکل علی الله فهو حسبه عبده امامقلی- افوض امری الی الله - نجف الحسینی ۱۱۰۶ - ثبت مهر همایون شد - ثبت مهر اشرف شد - لا اله الا الله الملك الحق المبین.

۱۵- دو کلمه از بین رفته است.

۱۶- دو کلمه محو شده است.

۱۷- احتمالاً سه کلمه از بین رفته است.

محمد و شیخ صنعان والد مشارالیهما فوت شده‌اند و استدعاء تولیت مزبوره باسم خود و مکرر عرض نموده که تا بحال ضبط ننموده‌اند، بنابراین از ابتداء چهار ماهه پیچی ثبیل تولیت مزبوره بدستوری که در وجه ایشان مقرر بوده بصلاحت شعاران مؤمی الیهما مفوض و مرجوع شد که با مر مزبور و لوازم آن قیام را اقدام نموده دقیقه از دقائق آن فوت و فرو گذاشت نمایند و در رواج و رونق و نظم و نسق آن [مسابی جمیل] بظهور رسانند و هر ساله حاصل و مداخل موقوفات آنسرا را حسب الواقع ضبط و نسخه منقحه مشخصه در آن باب بمهده اهالی شرع انور، [بحقیقت رسیده] بدیوان الصدارة العلیة العالمیه فرستند که بعد از اطلاع در باب مخارج بدانچه موافق شریعت غرا بوده باشد مقرر، و از قید دستور العمل دیوان الصدارة بمصرف رسانند.

عمله و فعله و رعایا و وزار عین آنسرا، صلاحت شعاران مؤمی الیهما را حسب المسطور متولی بالاستقلال آنجا دانسته از سخن و صلاح شرعی و حسابی ایشان که هر آینه در باب رواج و رونق و نظم و نسق و تعمیر و آبادانی آنسرا بوده باشد بیرون نروند و طریق مؤمی الیهما آنکه: بنوعی سلوک دارند که عند و الخلاق [کذ] ^{۱۸} مرضی و مستحسن بوده دعای خیر ذات با برکات نواب کامیاب سپهر کاب اشرف اقدس حاصل نمایند، گماشتگان حکام کرام و تیولداران آنولایت اعزاز و احترام مؤمی الیهما بجای آورده امداد و اعانت شرعی و حسابی بتقدیم رسانند و نگذارند که از احدی ستمی و تعدی و خلاف شرع و حسابی برایشان واقع شود و گذارند که بفر اغبال بدعا گوئی دوام دولت بیزوال ابدی الاتصال و خدمت مزبور و رواج و رونق مزار کثیر الانوار اشتغال نمایند و در این باب اهتمام تمام لازم دانسته هر ساله خطاب و مثال مجدد نطلبند. تحریراً فی شهر ربیع الثانی فی شهر سنه ۱۱۰۴

فرمان شماره ۴

محل مهر چهار گوش کلاهک دار شاه سلیمان

بسم الله - بنده شاه ولایت سلیمان

حکم جهانمطاع شد: ۱۹ آنکه حاکم ارومی مضمون خطاب دیوان الصدارة العلیة العالیة را که بشرح ذیل صادر گردیده در حضور اهالی شرع انور معمول و مرتب داشته، مجال تمرد و تخلف احدی از مدلول آن ندهد و در عهده شناسد. تحریراً فی شهر ذیقعدہ سنه ۱۱۰۵.

خطاب دیوان الصدارة

خطاب عالی شد - آنکه چون در باب وقفیت مزارع مفصله در ضمن، از دفاتر سرکار وقف، بشرح مسطور: تصدیق نموده اند که وقف است بر مزار کثیر الانوار سلطان العارفين سلطان ایوب انصاری. و متولیان سرکار مزبور بموجب سند عرض و استدعاء نموده که بیاری گماشته عالیجاه حاکم ارومیه بحقیقت مقدمات معروضه رسیده نگذارد که احدی بخلاف حق و حساب، مدخل [کذا] ۱۰ در مجال وقفی سرکار مزبور و مداخل و محصولات آن نمایند که حاصل و مداخل مجال وقفی مزبوره حسب الواقع بتصرف متولیان آن سرکار در آید و بنحوی که مقرر گردیده نسخه منقحه بر آن درست باشد و بادیوان الصدارة العلیة العالیة ارسال و بعد از آن مطابق دستور العمل بمصارفی که مقرر گردیده صرف نمایند و رفع ستم و زیادتى و خلاف حساب از ایشان شده بدعا گوئی دوام دولت ابدی الاتصال مشغول باشند و در این

۱۹- طغرای حکم جهانمطاع شد، در حکم هائیکست که دیوان بیگی میدهد. نگاه

کنید به ص ۱۹۴ کتاب «مقدمه ای بر شناخت اسناد تاریخی» سابق الذکر.

۲۰- مداخله صحیح است.

باب اهتمام تمام لازم و مجال تمرد و تخلف احدی در مضمون مسطور نداده و در عهده شناسند .

تحریراً فی شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۱۰۵ هـ . محل مهر - محمد بن جعفر الحسینی - نجف .

متن حاشیه فرمان

حکم اشرف بعهدة حاکم ارومی که مضمون خطاب مستطاب دیوان - الصدارة العلیة العالیة را در حضور اهالی شرع شریف معمول و مرتب داشته بقیود لازمه نویسند . هوبنده در گاه . موسی .

عریضة متولیان

عرضه داشت کمتربین دعا گوینان شیخ سعدی و شیخ ذبیحی و شیخ قاسم متولیان ابوایوب انصاری علرحمه [کذ] ۲۱ بذروه عرض میرسانند که فقیران [یک کلمه ناخوانا] عرض نموده که یدران فقیران بصدقه فرق مبارک اشرف شده و نواب مستطاب عالی سایه دستی بفقیران شفقت فرموده که از چهار ماهه پیچی نیل هر ساله حال و مداخل موقوفات سلطان العارفین ابوایوب علرحمه [کذ] ۲۲ برینموجب بفقیران شفقت شد : زاویه دورباش ، زاویه کنبدلو ، مزرعه دینگه سر ، مزرعه دوه چی [دوچی] ، که بسامداد عالیجاه حاکم افشار ورقم مبارک اشرف همیون [کذ] ۲۳ صادر گشته که فقیران ضبط نموده و نسخه منقحه مشخصه بمهر اهالی شرع شریف [دو کلمه ناخوانا] بدیوان الصدارة العالیة عالیه آورده بهره مقرر فرمایند صرف نمائیم ، در این باب حاکم افشار بعهدة رفعت پناه ابدال بیک مقرر نموده و نایب شیخ الاسلام و اهالی شرع شریف آنحدود مقرر نموده که در قدیم

۲۱ - علیه الرحمه

۲۲ - علیه الرحمه

۲۳ - همایون صحیح است .

زویاء و مزارع مزبوره [دو کلمه ناخوانا] در حوالی و حواشی درست نموده
 بتصرف فقیران دهند و در این باب سند ورقمی چند در دست است و تیولداران
 دست بر نمیدارند و نقصان [و] خسران کلی بکار فیض آثار میرسانند و
 بیحسا [بات] ایشان را باز بعرض رسانیده رقم مطاعه لازم الاطاعه و خطاب
 مستطاب دیوان الصدارة العلیة عالییه بامداد حاکم گروس صادر گشته که با
 [-] ۲۴ اجرة المثل بتصرف در آورده نسخه را باز بدیوان فرستند .

استدعا آنکه بصدقة فرق مبارک اشرف اقدس ارفع همایون که سایه
 دست عالی بمهده حاکم گروس [يك کلمه ناخوانا] شفقت و عنایت فرمایند
 که دست ظلم جماعت افشار کوتاه شود و من بعد مدخل [مداخله] در
 موقوفات مزبور نمایند که از چهار حد [دو کلمه ناخوانا] و معدن زرنیخ که
 در میان چهار حد است و بموجب سند که بتصرف داده شده بتصرف دهند
 که [يك کلمه ناخوانا] ساکنان و زارعان شود و حاکم گروس بهمین فرموده
 معطل است که نواب مستطاب مقرر نمایند تا در عهده شناسد .

پشت نویسی فرمان شماره ۴

بعرض میرساند محمد الحسینی : آنکه در باب تولیت مزار کثیر الانوار
 سلطان ایوب انصاری مثال دیوان الصدارة العلیة عالییه بتاریخ شهر ربیع الثانی
 ۱۱۰۴ صادر گشته، بشرح آنکه چون از تصدیق مستوفی موقوفات ممالک
 محروسه مستفاد شد که بموجب مثال مرحوم میرزا محمد مهدی صدر سابق
 بتاریخ شهر رمضان المبارک سنه ۱۰۶۵ از ابتداء قوی ثیل تولیت مزار کثیر-
 الانوار سلطان العارفين سلطان ایوب انصاری واقعه در الکاء سارو غرقان من
 اعمال مراغه بشیخ صنعان ولد شیخ محمد و شیخ سعدی انصاری مرجوع
 شده و برقرار است، و در نسخه تشخیص موقوفات ممالک محروسه بدینموجب

۲۴- ظاهر آن دو کلمه در آخر سطر از بین رفته است.

مجال مز کوره [کذ] ۲۰ وقفی مزار مذکور نوشته شده: زاویه دور باش، زاویه کتبدلو، مزرعه دینکه سر، مزرعه سیبیل، مزرعه دوجی، و حاصل و مداخل موقوفات مزبوره بدفتر نرسیده و در محاسبه شیخ صلاح الدین محمد در تحت رقمه [یک کلمه ناخوانا] که دادوستد نموده و با متولیان است و بلا مبلغ داخل است و در اینوقت صلاحیت و تقوی شعاران شیخ سعدی ولد شیخ محمد و شیخ ذبیحی ولد شیخ صنعان مزبوران؛ بدیوان الصدارة العلیة العالیة آمده بعرض رسانیدند که شیخ محمد و شیخ صنعان والد مشار الیهما فوت شده اند و استدعا تولیت مزبوره باسم خود [نموده] و مکرر عرض نمودند که تا بحال موقوفات مزبوره را ضبط ننموده اند و بنا بر این از ابتداء چهار ماهه پیچی ثیل تولیت مزبوره بدستوری که در وجه والدایشان مقرر بود بصلاحیت شعاران مؤمی الیهما مفوض و مرجوع شد که کماینفی بامر مزبور و لوازم آن قیام و اقدام نموده دقیقه از دقایق آن فوت و فرود گذاشت ننمایند و در رواج و رونق و نظم و نسق آن سرکار مساعی جمیله بظهور رسانند و هر ساله حاصل و مداخل موقوفات آن سرکار را حسب الواقع ضبط و نسخه منقحه مشخصه در این باب بمهر اهالی شرع انور آنجا درست داشته بدیوان الصدارة العلیة العالیة فرستند که بعد از اطلاع در باب مخارج، بدانچه موافق شریعت غرا بوده باشد مقرر و از قرار دستور العمل دیوان الصدارة العلیة العالیة بمصرف رسانند. عمله و فعله و رعایا و زارعین آن سرکار صلاحیت شعاران مؤمی الیهما را حسب المسطور متولی بالاستقلال آنجا دانسته از سخن و صلاح شرعی و حسابی ایشان کسه هر آینه در باب رواج و رونق و نظم و نسق و تعمیر و آبادانی آن سرکار بوده باشد بیرون نروند و طریق مؤمی الیهما آنکه: بنوعی سلوک مسلوک دارند که عند الخالق و الخلاق مرضی و مستحسن بوده، دعای خیر بجهت ذات بابرکات نواب کاهیب سپهر رکاب اشرف اقدس ارفع حاصل نمایند.

گماشتگان حکام کرام و تیولداران آن ولایت اعزاز و احترام مؤمی -
 الیهما بجای آورده امداد و اعانت شرعی و حسابی بتقدیم رسانند و نگذارند
 که از احدی ستمی و تعدی و خلاف شرع و حسابی برایشان واقع شود و
 گذارند که بفراغ بال بدعا گوئی دوام دولت بیزوال ابدی الاتصال و خدمت
 مذکور و رواج و رونق مزار کثیر الانوار اشتغال نمایند و شرح مسطور
 برقرار است. متن مهر بالای سند: زلف سلیمان پادشاه و مددعام توفیق اله
 کامیاب شد - موسی بن عیسی.

فرمان شماره ۵

هو

محل مهر چهار گوش کلاهک دارشاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۶-۱۱۳۵)
 داخل چهار گوش: وارث ملک سلیمان جهان سلطان حسین
 حاشیه: مهر مسوده دیوان اعلی

حکم جهانمطاع شد - آنکه ایالت و شوکت و اقبال پناه، حشمت و
 عظمت و اجلال دستگام، شهامت و بسالت انتباه، عالیجاه امیرالامراء العظام،
 شجاعاً للایالة والشوكة والحشمة والشهامة والبسالة والاقبال رستم خان
 سپهسالار و تفنگچی آقاسی و بیگلربیگی آذربایجان و وزیر آنجا هر یک
 معتمدی تعیین نمایند که باتفاق عالیجاه حاکم افشار در حضور اهالی شرع
 انور بحقیقت رسیده در هر باب آنچه موافق شریعت مقدسه و حقانیت و حساب
 بوده باشد بعمل آورند و رفع و منع تعدی و زیادتی و خلاف شرع و حساب
 [نموده] و بعد از ثبوت و لزوم شرعی و خاطر نشان حسابی احقاق حق، و نوعی
 نمایند که حیف و میلی واقع نشود و در عهده شناسند. تحریراً فی شهر صفر
 سنه ۱۱۰۶.

حاشیه فرمان

حکم اشرف بمعهده نایب عالیجاه امیرالامراء العظام سپهسالار و تفنگچی آقاسی و بیگلربیگی و وزیر آذربایجان که هر یک معتمدی تعیین نمایند که باتفاق عالیجاه حاکم افشار در حضور اهالی شرع اقدس بحقیقت مراتب مزبور رسد در هر باب احقاق حق نمایند و بقیود لازمه نویسند . هو - بنده در گاه موسی .

عریضه متولیان

عرضه داشت کمترین بندگان : شیخ علی و شیخ [جمال] انصاری و شیخ سعدی متولی بذروه عرض [میرسانند] که فقیران مدت سه سال است که در اصفهان ، از دست ظلم و ستم محمد بیک و ملک زکریا و [یک اسم ناخوانا]ی قرخلو افشار [بسر می بریم] که در گورخانه قدیم در ایام حضرت ائمه معصومین ، و موقوفات سلطان العارفین سلطان ایوب انصاری ، این دعا گویان سکنی داشتیم و جماعت مزکور [کند] ۲۶ در ولایت تاخت و تاراج نموده و اطفال فقیران هر یک بولایتی افتاده اند و ثانی الحال محمد بیک و ملک زکریا و برادران و مایل خان ولد فریدون و قبادخان ولد محرم در سرمرعه دوه چی (دوچی) بر سر شیخ سعدی متولی ریخته ، چهار نفر دیگر [را] زخم دار نموده اند و تمامی [-] ۲۷ موقوفات و اسب و یراق برده در بند محبوس نموده و ظلم و ستم چنان در حق فقیران نموده اند . استدعا آنکه بتصدق فرق مبارک اشرف اقدس ارفع همیون [کند] ۲۸ اعلی و رضای حضرت الله تعالی و ائمه معصومین ،

۲۶- مذکور صحیح است .

۲۷- یک کلمه از بین رفته است .

۲۸- همایون

بفغان فقیران رسیده ، سایه دستی بعهدۀ عالیجاه بیکلربیگی اردلان^{۲۹} و حاکم گروس شفقت و عنایت فرمایند که داد مظلومان را از ظالم گرفته و دعای خیر بجهت ذات مبارک پادشاه عالم پناه حاصل گردد ، عندالله و عندالرسول ضایع نخواهد شد . امره اعلی .

بشت نویسی عریضه - صورت اموال غارت شده

آنچه اموال صاحبان عریضه را برده باشند قلمی مینمایند که چه چیز است و چه کس برده است :

نقص - اموالی که جماعت مذکور: محمد بیک و ملک زکریا ، اسمعیل ، قاضی نوروز و کاظم و قباد خان و مایل خان افشار برده اند :

- ۱ - محل موقوفات را خراب نموده و کشت زراعت را صاحب شده اند .
- ۲ - عواملی که باتخم و مسالحو الملک برده اند [یک کلمه ناخوانا]^{۳۰} زوج
- ۳ - اولاغ معه بار [کذ]^{۳۱} بیست رأس . ۴ - اسب معه یراق ۱۲ رأس . ۵ - کبش [کذ]^{۳۲} کمان معه [یک کلمه ناخوانا] . ۶ - شمشیر هفت قبضه . ۷ - دور - انداز [کذ]^{۳۳} . ۸ - گوسفند ۲۵۰ رأس . ۹ - ماده گاو ۵۰ رأس

۲۹ - اردلان: نواحی شهر باستانی زور در اوخردولت سلاطین چنگیز بدست شخصی بنام بابا اردلان که از اولاد ولایه دیاربکر و از نسیبه های احمد بن مروان بود افتاد و از آن زمان به بعد ایالت اردلان خوانده شد . ص ۱۱۷ کتاب شرفنامه بدلیسی .

۳۰ - ظاهراً مصالح الاملاک صحیح است و در عریضه سند ۷ نیز آمده و احتمالاً منظور از آن وسائل کشت و غیره می باشد .

۳۱ - الاغ مع بار صحیح است و شاید منظور کاتب اضافه کردن ضمیر به مع باشد .

۳۲ - این کلمه و واحد شمارش آن به چند صورت خوانده میشود ، لیکن چون بعداً به آلات حرب از جمله شمشیر و دور انداز پرمیخوریم ، کبش و کمان مقرون بصحت است و کبش به سکون دوم طبق مندرجات لغت نامه دهخدا : آلتی است از آلات جنگ که در حصار بکار میرود و بردیوارهای استوار پرتاب میشود . در فرهنگ ناظم الاطباء به قسمتی از منجنیق نیز گفته شده است .

۳۳ - بعلت پارگی سند این لغت منعکس نشده ولی در اصل موجود است و احتمالاً مراد از آن فلاخن میباشد .

فرمان شماره ۶

محل مهرشاه سلطان حسین

دروسط : وارث ملك سليمان جهان سلطان حسین

درحاشیه : مهر مسوده دیوان اعلى

حکم جهانمطاع شد - آنکه نایب عالیجاه بیگلربیگی آذربایجان بحقیقت مراتب مزبور رسیده، بعد از ملاحظه احکام مطاعه لازم الاطاعه و نوشتجاتی که صاحبان عریضه در دست داشته باشند بمضامین آن عمل و رفع تعدی و ستم و زیاداتی و احقاق حق [نموده] و بعد از ثبوت مدعی علیه را تنبیه و تأدیب و از حیف و میل احتراز و اجتناب نمایند و در عهده شناسند.

تحریر آفی شهر ذیقعدہ سنه ۱۱۰۸ .

متن حاشیه

حکم اشرفی بمعهده نایب عالیجاه بیگلربیگی آذربایجان که بحقیقت مراتب مزبوره رسیده، احکام مطاعه و نوشتجاتی که در دست صاحبان عریضه باشد ملاحظه و مضامین آنرا معمول و بعد از ثبوت مراتب مسطوره مدعی علیهم را تنبیه بلیغی که موجب عبرت دیگران بوده باشد نمایند و بقیود لازمه نویسند. بنده در گاه - صفی قلی.

عریضه متولیان

عرضه داشت کمترین دعا گویشان شیخ سعدی ولسد شیخ محمد و شیخ ذبیحی ولسد شیخ صنعان متولیان مزار کثیر الانوار واقعه در ساروغورغان نواحی مراغه، بذروه عرض میرسانند که بموجب ارقام و احکام مطاعه لازم - الاطاعه و مثال و خطاب دیوان الصدارة العلیة العالیة از قدیم سیورغال و تولیت شرعیة مزار کثیر الانوار مزبور، بآباء و اجداد فقیران متعلق بوده و بعد از

آباء واجداد ، بدستور بفقیران مفوض و مرجوع گشته که احکام مطاعه و مثال و خطاب در دست داریم بدینموجب : ۱ - حکم بتاریخ سلخ شهر رمضان سنه ۲۲۹۰۰ - حکم بتاریخ سنه ۹۸۴، حکم بتاریخ ۲۳ شهر محرم سنه ۹۰۴، واحکام مطاعه سلاطین ماضیه در دست داریم که فقیران را معاف و مسلم و مرفوع القلم نموده اند ، بعد از آن نیز برینموجب :

۱ - حکم اشرف بتاریخ شهر ذیقعد سنه ۱۱۰۴ - ۲ - حکم نواب خاقان بتاریخ سنه ۱۰۰۶ - ۳ - حکم بتاریخ شهر جمیدئ الثانی [کذ] سنه ۱۱۰۴ . احکام مطاعه بفقیران شفقت و مرحمت شده که بامضاء نواب اشرف اقدس ارفع رسیده که موافق احکام مطاعه عمل نماید و مقرر شد که قراء و مزارع و اراضی و زوایا چند که [از] سلاطین ماضیه موافق احکام مطاعه در دست داریم وقف مزار مزبور نموده که فقیران بدستور آباء [و] اجداد مداخل آنها را ضبط و صرف مصارف شرعیه نمائیم . و عالیجاه حاکم سابق ارومی و نایب شیخ الاسلامی و قاضی و ارباب و اهالی آنجا آمده و بحقیقت رسیده مقرر فرمودند که آنچه موقوفات مزبوره کسه تعلق به سرکار مزبور داشته باشد بموجب احکام مطاعه بتصرف فقیران دهند که صرف اخراجات مزبوره نموده و جماعت مذکوره ذیل : محمد بیگ ، ملک زکریا ، برادران ملک زکریا و نوروز مانع شده و اطاعت نکرده تمبر نمودند و قرایای [کذ] ۳۵ مزبوره را بتصرف فقیران ندادند و حدود قرایای [قراء] مزبوره برینموجب است :

۱ - حدسه دورباش : قبلیاً آب زمزم ، شرقیاً قراچه قیا و گردنگاه معدن زرنیخ ، قطبياً آردج آغاچی ، غربیاً گامیش درسی ۲ - حدسه کنبدلو : قبلیاً قزل بلاغ ، مشرقیاً اینجی بلاغی و قوجعلی قیا ، قطبياً آب زم زم ، غربیاً کومور قویسی [-] ۳۶ لطفعلی سلطان حاکم گروس گذرانیده ، عالیقدر مزبور در سفر

۳۴ - جمادی الثانی صحیح است .

۳۵ - قراء جمع قریه درست قراست .

۳۶ - احتمالاً دو کلمه از قلم افتاده است

بود و ملازمان معظم‌الیه اطاعت ننموده، بیحسابات و غارت ملک [زکریا] و محمدبیک و نوروز که نوشته حاکم گروس در این باب در دست داریم، بتاریخ سنه ۱۱۰۷ عرض و بموجب کیفیت دفتری دفترخانه همیون [کذ] ۳۷ [از بابت] قریه و مزارع موقوفات و سیورغال مبلغی بفقیران مفوض و مرجوع شده و بامداد حاکم ارومی رفته [که] زوایسای مزبوره را بتصرف دهند. استدعا آنکه بتصدق فرق مبارک اشرف اقدس ارفع همیون [همایون] اعلی که حکم حسابی بمهده حاکم کرمانشاهان و حاکم ایل گروس شفقت فرمایند که به حاکم ارومی امداد نمایند که احقاق حق نماید که عندالله ضایع نخواهد شد.

پشت نویسی فرمان شماره ۶

چون قید [دو کلمه ناخوانا] موقوف به کیفیت دفتری است مع هذا چون قید تنبیه و تأدیب شرعی شده ممکن است که بنحوی که موافق شرع نباشد تنبیه نمایند .

بعرض میرساند محمد مهدی الحسینی: که بموجب مثال دیوان الصدارة سابق بتاریخ شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۰۴ تولیت مزار کثیر الانوار سلطان- العارفین و سلطان ایوب انصاری،^{۳۸} واقعه در النکاء سارو غرقسان من أعمال هراغه که بشیخ صنعان و شیخ محمد ولد شیخ سعدی انصاری مرجوع و در نسخه تشخیص موقوفات برین موجب :

زاویه دورباش، زاویه کنبدلو، مزرعه دینکه سر، مزرعه سبیل، مزرعه دوچی .

مجال مذکور و وقفی مزار مذکور نوشته شده و حاصل و مداخل موقوفات

۳۷- همایون

۳۸- این اسم در بالای سند و خارج از متن نوشته شده است .

مزبوره بدفتر فرسیده و در نسخه شیخ صلاح الدین در تحت رقعہ کہ دادوستد آن با متولیان است، بلامبلغ داخل است. بر طبق عرض شیخ ذبیحی ولد شیخ صنعان و شیخ سعدی ولد شیخ محمد کہ معروض داشته اند کہ والد مشار- الیہما فوت شدہ اند، از ابتداء چہار ماہہ پیچی ٹیل تولیت مزبوره بدستوری کہ در وجہ والد ایشان مقرر بودہ بعارضان مذکوران [کذ] ۳۹ ظہر مفوض و مرجوع شدہ و از قرار مثال بتاریخ شہر رمضان ۱۰۶۵ کہ در باب تولیت مزار مذکور صادر شدہ قید است کہ ہر سالہ حاصل قریۃ کنبدلو و مزارع تابعہ را موافق شرع شریف و شرط واقف بمصارف و جوب صرف نمایند و جوانب سیورغال و معافی کہ بشرح ضمن عرض نمودہ از دفاتر سرکار دیوان اعلیٰ ظاہر میشود، بعد از تصدیق کتاب سرکازات مزبوره بہرچہ مقرر نمایند حاکنند امضاء؟

فرمان شماره ۷

جای مہر چہار گوش کلاہک دار شاہ سلطان حسین

در وسط : بندۂ شاہ ولایت حسین

در حاشیہ : مہر مسودہ دیوان اعلیٰ

حکم جہانہ طاع شد - آنکہ نایب عالیجاہ بیگلربیگی و وزیر آذربایجان

در حضور اہالی شرع انور بحقیقت رسیدہ، آنچه موافق قانون شریعت غرا و

حق و حساب بودہ باشد بعمل آورند و رفع تعدی و ستم و جبر و زیادتی

[نمودہ] و بعد از ثبوت شرعی و حسابی، احقاق حق نوعی نمایند کہ حیف و میلی

واقع نشود و در عہدہ شناسند. تحریر آفی شہر ربیع الاول سنۂ ۱۱۱۶.

عریضه متولیان

عرضه داشت کمترین بندگان شیخ سعدی و شیخ ذبیحی متولیان سلطان ایوب انصاری علیه‌الرحمه^{۴۰} بذروه عرض میرسانند: بموجب نشان و امضاء پادشاهان ماضیه [کذ]^{۴۱} و نواب کیتیستان فردوس مکان و نواب خلدآشیان صاحبقرانی، حکم سیورغال و مسلمی بوالد فقیران شفقت و عنسایت فرموده [شده] که بامضاء نواب طوبی مکان رسیده و متولی گسری زاویه مزبور را برینموجب بفقیران شفقت و عنایت فرموده [اند]: که بعلت عوارضات و خلافحکم زاویه دورباش، زاویه کنبدلو، مزرعه سبیل، مزرعه دینکسر، مزرعه دوجی، که بعلت عوارضات و خلافحکم و حساب، بهیچوجه من الوجوه بهراسم و رسم که بوده باشد حواله و اطلاع [کذ]^{۴۲} بسر فقیران ننمایند و فقیران در محال ساروقورغان توابع مراغه از ایام حضرت رسالت پناه صله الله علیه و آله سکنا داریم [کذ]^{۴۳}، همه اولاد فقیران، خشنود، بدعا گوئی دوام دولت بیزوال قبله عالم و عالیمان مشغول بوده‌اند و چند سال است که ایل افشار و تیولداران و ملک آن محال وقف مزار متبر کسه، دخل بفقیران نمیدهند، نقصان و سخران [کذ]^{۴۴} کلی رسانیده و فقیران مرقوم ساخته، پناه [یک کلمه نساخوانا] مرتضی علمی علیه‌السلام آورده، نواب خاقان طوبی آشیان قدس مکان عرض رسانیده [کذ]^{۴۵} و بتاریخ شهر جمادی‌الثانی سنه ۱۱۰۶ مضمون دو مثال لازم المثال [کذ]^{۴۶} دیوان صدارت‌العلیه‌العالیه و حکم جهانمطاع

۴۰- این اسم در بیرون متن در حاشیه راست نوشته شده است.

۴۱- پادشاهان ماضی درست است.

۴۲- اطلاق

۴۳- صل الله علیه و آله سکنی داریم، صحیح است.

۴۴- نقصان و سخران صحیح است.

۴۵- جمله اخیر چنین باید باشد: و عرض نواب خاقان... رسانیده.

۴۶- لازم الامتثال صحیح است.

عالم مطیع [گذ] ۴۷ صادر گشته و از ابتداء چهار ماهه پیچی ٹیل تولیت مزار مزبور حسب الظاهر بدستور پدران، بشیخ سعدی ولد شیخ محمد و شیخ ذبیحی ولد شیخ صنعان مرجوع شده که مشارالیهما [گذ] ۴۸ در هر باب حسب - المسطور بعمل آورند و حاکم و تیولداران آنجا ایمداد [گذ] ۴۹ و عنایت نمایند. مشارالیه مزبوران در مزرعه دوچی درسری [گذ] ۵۰ متولی ریخته، و چند نفر دیگر را همه مجروح ساخته، دست شل و ضایع شده و اسب معه یراق و چند زوج عوامل بامصالح الملائک [گذ] ۵۱ را برده اند. و این مراتب را بدیوان عدالت نشان عرض و حکم جهانمطاع که بتاریخ شهر صفر ۱۱۰۶ بامداد بیگلربیگی و وزیر آذربایجان صادر گشته، جماعت مزبور تمکین ندادند [واز] زاویه دورباش و مزرعه دینکه سرمقدار چهار صد من غله منال و مقدار مزبور [را برده اند] و قباد بیک، یوزباشی سیاه منصور ۵۲ بجهت آنکه ادعا می نمایند «که زاویه دورباش و مزرعه دینکه سر را ملک زکریا بمن فروخته، و بهمان ادعای خلاف حساب گله گوسفند فقیران کشیده برده اند. در تاریخ قوی ٹیل سنه ۱۱۱۴ تیولدار مزبور بکنفر آدم فقیران قولجان ۵۳ نام را کوتک کاری [گذ] ۵۴ نموده [-] مراتب مزبوره را بعرض حاکم افشار رسانیده و حاکم معظم الیه بمهدئه [یک اسم ناخوانا] مقرر فرموده که در حضور اهالی شرع، داروغه قوی ٹیل، حقیقت طرفین را بنزدعالیجاه فرستند و دیگری بتحریری

۴۷- عالم مطاع درست است.

۴۸- برای اشاره به دو نفر «مشارالیهما» صحیح است

۴۹- امداد درست است.

۵۰- بر سر صحیح است.

۵۱- مصالح الاملاک صحیح است که سابقاً ذکر شد.

۵۲- منظور فرمانده صد نفر در دهستان سیاه منصور سابق الذکر میباشد.

۵۳- آدم در زبان محلی افشار تقریباً معنی کارگری یا خادم را میدهد و قولجان تلفظ

ترکی «قلی جان» است.

۵۴- کتک کاری.

۵۵- باندازه سه کلمه با مرکب سیاه شده است.

[کذ] ^{۵۶} ابوالحسن و غیره ، شیخ سعدی متولی را گرفته و آویخته و چهار نفر کف پازده و از زبان انداخته اند ^{۵۷} و دو ماه محبوس نموده و فقیران اهل و عیال برداشته بالکاء اردلان رفته و نقصان [کذ] ^{۵۸} کلی [رسیده] و زراعت فقیران بر طرف شده و تیولدار مزبور بخلاف حساب تعداد یکصد باب خوانوار [کذ] ^{۵۹} اطراف محال و ققیات مزبوره را جمع نموده و آنچه آبخوار و علف خوار و غیره از [مال] و هنال محال مزبوره میشود بجهت خود بخلاف حساب ضبط و تصرف می نماید ، و علف زار بیلاقی و قشلاقی تمامی رامی چینند و دخل [و] تمکین بفقیران نمیدهند و جماعت قریخلو [کذ] ^{۶۰} علف زار قدیم را جبراً بخلاف حساب تصرف نموده و چند طغرا و التزام و رقم مطاعه و سند در باب و خقیات [کذ] ^{۶۱} صادر گشته ، اطاعت نکرده و ارقام های مطاعه [کذ] ^{۶۲} در باب و قفی و سیورغال ، و چند طغرا که در دست فقیران است ، حاکم افشار سابق جبراً گرفته نکه داشته اند .

استدعا آنکه بتصدق فرق مبارک اشرف اقدس ارفع همیون [همایون] و به قصد رضاء الله تعالی و ائمه معصومین حکم مبارک اشرف موافق ارقام مطاعه لازم الاطاعه و مثال دیوان الصدقات العلیة العالیة که در دست فقیران است بموجب زیر تصرف داده شود :

شرقیاً قوجعلی قیا ، قبلیاً قزیل بلاخ [کذ] ^{۶۳} ، غربیاً کومورقویسی ،

۵۶- «بتحریرک ابوالحسن» صحیح است .

۵۷- این اصطلاح را در فارسی ندادیم بلکه نویسنده آنرا عیناً از ترکی گرفته و ترجمه کرده است و بمعنی از حال رفتن است .

۵۸- نقصان

۵۹- خانوار

۶۰- منظور آبادی فعلی قرخلو است که موقعیت آن در نقشه موقوفات مشخص شده است .

۶۱- و ققیات

۶۲- ارقام مطاعه

۶۳- قول بلاغ سابق الذکر

قوطبياً عن زم زم [کذ] ۶۴ وبعهدة عالیجاه بیکلریبکی و وزیر آذربایجان شفقت و عنایت فرمایند تا بحقیقت رسیده غوررسی نموده و حق را لمن الحق عاید سازند و دست ظلم و تعدی جماعت مزبور از سربینچارگان کوتاه نمایند که هر آینه که دعای ما بجهت ذات مقدس و وجود اقدس مبارک حاصل گردد، عندالله و عندالرسول ضایع نخواهد شد.

متن حاشیه ۶۵

حکم اشرف بعهدة نایب عالیجاه بیکلریبکی و وزیر آذربایجان که در حضور اهالی شرع انور بحقیقت مقدمه معروضه رسیده [-] ۶۶ مزبور احقاق و رفع تعدی نمایند و بقیود لازمه نویسند. بنده در گاه خسرو ۶۷.

۶۴- «قطبياً عين زمزم، صحيح است و منظور چشمه زمزم سابق الذکر میباشد و این حدود مربوط به حدسه کنبندلواست.

۶۵- کاتب این عریضه ظاهراً حکم اشرف را با خط خود و به تبعیت از حاشیه نویسی فرامین دیگر در گوشه راست سند نگاشته است.

۶۶- سه کلمه از بین رفته است.

۶۷- متن مهرهای پشت فرمان شماره هفت بدین قرار است :

۱- ای شاه من و شاه همه می طلبید خسرو از تو پناه ۱۱۱۲ .

۲- المتوکل علی الله الملك الفنی . عبده محمد باقر بن سید حسن .

فرمان شماره ۸

الملك لله

جای مهر مدور شاه سلطان حسین
در وسط : وارث ملك سلیمان جهان سلطان حسین
در حاشیه: اللهم صل على محمد المصطفى^{۶۸}

شاه عباس اعلى الله في الخلد مقامه

جد بزرگوارم طاب ثراه

شاه بابا ام انار الله برهانه

فرمان همایون شد - آنکه چون درینولا متولیان زاویه حضرت سلطان -
العارفین سلطان ایوب انصاری بدرگاه معلی آمده بعرض رسانیدند که
محال مزبوره ذیل ساروقورغان مراغه :
قریه دورباش، قریه کنبدلو، مزرعه دینکه سر ، مزرعه سییل ، مزرعه
دوچی .

از قدیم الایام وقف زاویه مزبور است که حاصل و مداخل محال مزبوره
را صرف صادرین و واردین زاویه مزبور نمایند و تولیت زاویه بموجب نشان
زمان نواب گیتیستان فردوس مکان که باهضاء نواب خاقان خلدآشیان
صاحبقرانی و نواب خاقان طوبی آشیان عرش مکان رسیده ، بدیشان شفقت
شده که طلب عوارضات خلاف حکم و حساب بهیچوجه من الوجوه بهراسم و
رسم که بوده باشد حواله و اطلاقی ننموده ، بدیشان معاف و مسلم و مرفوع -
القلم دانند ، و حال چند سال است که محال مزبوره را حاکم افشار و کلانتر
الکاء مزبور جبراً از ایشان کسرفته تمکین و دخل نمیدهند و استدعای
پروانچه مطاعه در این باب [می نمایند] و از سرکار موقوفات تصدیق نمودند

۶۸ - اللهم صل على محمد المصطفى وعلى المرتضى وفاطمة الزهراء والحسن والحسين... الخ

که بموجب مثال دیوان الصدارة العلیة العالیة از ابتداء چهار ماهه پیچی نیل تولیت مزار کثیر الانوار سلطان ایوب انصاری واقع در الکاء ساروقورغان من اعمال مراغه بشیخ سعدی ولد شیخ محمد و شیخ ذبیحی ولد شیخ صنعان مفوض و مرجوع شده و موافق نسخه تشخیص ، برین بموجب محاسن مزبوره وقفی مزار مزبور نوشته شده :

قریه دورباش، قریه کنبدلو، مزرعه دینگه سر ، مزرعه سبیل، مزرعه دوچی، و در مثال و امضاء دیوان الصدارة سابق سابق سابق بتاریخ شهر رمضان ۱۰۶۵ که در باب تولیت آستانه مزبوره باسم شیخ صنعان و شیخ محمد ولد شیخ سعدی صادر شده، قید است که متولیان مزبوره هر ساله حاصل و مداخل قریه کنبدلو و مزارع تابعه و سیورغال و مسلمی موقوفات آنسرکار را موافق شرع شریف و شرط واقف بمصارف و جوب صرف نمایند و حاصل و مداخل محال وقفی مزبور در محاسبه مباشرین بلا مبلغ ابواب جمع شده و از سرکار اوارجة ۶۹ آذربایجان نوشته اند که مالوجهات ۷۰ ناحیه ساروقورغان در تحت الکاء مراغه بمبلغ معینی ابواب جمع، و تیول و سیورغال و غیرها مقرر و باقیست، و قریه دورباش در تحت ناحیه مزبوره برین بموجب [جزء] ابواب جمع و بیوتات حاکم افشار مقرر و مستمر است : *م انانی و مطالعات فرنگی*

عایدی مزرعه دورباش ۵۴۵۰ دینار و محصول آن ۱۸۸۹ من [من تبریز] ۷۱.

۶۹- اوارجة : مأخوذ است از اوارجة فارسی و اوارجة دفتر حسابی باشد که حسابهای پراکنده دیوانی را در آن نویسند و آنرا اوارجة نیز نامند (آندراج) . (برهان قاطع). (ناظم الاطباء). درباره کیفیت ثبت حسابها در این دفتر شرحی در تذکره الملوك ذکر شده که عیناً در صفحه ۲۴۲ لغت نامه دهخدا نقل شده است .

۷۰- مالوجهات : مرکب از دو جز مال و جهات و بمعنی اجاره ادای است (فرهنگ نفیسی) . این کلمه در اسناد دوره صفوی همیشه سرهم نوشته شده است .

۷۱- کلمات مزرعه و محصول و همه ارقام بسیاق نوشته شده است و در خواندن آنها از استاد عزیز آقای محمد شیروانی کمک گرفته شده بدینوسیله از نامبرده سپاسگزاری می شود .

و چیزی با اسم سایر مجال که مشار الیهم [کذ] ۷۲ عرض نموده اند بنظر نمی‌رسد که در دفتر جمع و بیوتات و غیره مقرر شده باشد، و حقیقت اینکه با اسم دیگر موسوم و یا در تحت محلی مجمل جمع و بیوتات [-] ۷۳ تولیت مزار کثیر الانوار سلطان ایوب انصاری بموجب ضمنی احکام امضاء، و بر طبق مثال صادر گشته، بنابراین مقرر فرمودیم که حاکم و کلانتر، موافق مضمون پروانجات مطاعه که بر طبق امثله در باب تولیت مزبوره بشرح ضمنی صادر گشته با متولیان زاویه مزبوره عمل نموده، بخلاف حکم و حساب مزاحمت بحال ایشان نرسانند و در این باب قدغن دانسته در عهده شناسند.

تحریر آفی شهر ۲۰۰۰

فرمان شماره ۹

جای مهر عباس میرزای قاجار

در دریای خسروی عباس

حکم والا شد ۷۴ آنکه چون عارضان بشرح مسطور متن بادعای تولیت عرض و استدعا نموده‌اند، لهذا مقرر میشود که ثمر شجر شوکت بهیه و نهال ریاض دولت علیه، فرزند ارجمند مسعود، محمد میرزا صاحب اختیار همدان و گروس و قراگوزلو و مکرری و مراغه و مضافات بحقیقت رسیده، در صورتیکه قریبتین مزبورترین متن وقف، و تصرف مرحوم **نجفقلی خان** در آن دو قریه برخلاف حق، و معامله او مخالف شرط واقف بوده است بنوعی که مطابق شرع شریف و موافق شرط واقف است معمول دارند که احقاق حق بعمل آید،

۷۲- برای اشاره بدو نفر مشار الیهما صحیح است.

۷۳- بافدازه سه کلمه بر اثر نفوذ آب از بین رفته است.

۷۴- طغرای «حکم والا شد» بر احکام شاهزادگان قاجار کشیده میشود.

حسبالمقرر معمول و مرتب دارد و درعهده شناسد . تحریراً فی شهر صفر -
المظفر سنه ۱۲۴۱

عریضه متولیان

عریضه داشت کمترین بندگان و اقل الطلاب ، عبدالغفار ، شیخ فرج ،
کربلانی رضا ، شیخ عبدالله و شیخ عبدالحسین دعا گو متولیان ایوب انصاری ،
بندروه عرض نواب مستطاب فلکجناب سپهر رکاب گردون قباب ۷۵ نواب اشرف
نایب السلطنه العلیه العالیه روحنا فداه میرساند :

قربان خسا کپای طوطیا [کذ] ۷۶ آستان شوم ، چون از قدیم ایام
تولیت مزار کثیر الانوار بآباء واجداد فقیران متعلق بوده و قراء عیدیه وقف
مزار کثیر الانوار است بدیل ذیل است :

سبیل و کنبدلو مع مزارع و اراضی حداول : قبلماً قزل بلاغ ، حدودوم :
شرقیاً بیکه قبر و گردنگاه معدن زرنیخ و ئینجی بلاغی ، حد ثالث : قطبياً
چشمه زمزم ، حد رابع : غربیاً کومور قویسی . والآن نجفقلی خان [-] ۷۷
فقیران گذاشته و در عرض مدت مزبور حبه و دیناری عاید این کمترینان
نشده [-] ۷۸ مسطور شده ، رقم قضاشیم قدر توأم از مصدر جاه و جلال صادر
فرمایند که شاید از وفور عدل [-] ۷۹ در املاک و قفیه خود سکنی گرفته اشتغال
بدوام دولت نواب والا نمائیم و این از عدالت است [-] ۸۰ که در عصر و زمان
چنینی که گرگ باهیش میچرد و از هیچیک بیکی آسیب نمیرسد ، ملک
موقوفات مزار مزبور را [-] ۸۱ ناحق شود ، چون واجب بود عرض شد ، باقی
عمر کم [کذ] ۸۲ مطاع و عدو کم [-] ۸۳ برب العباد

- ۷۵ - قباب به کسراول جمع قبه است . ۷۶ - توتیا بمعنی سرمه صحیح است .
۷۷ - کلماتی بر اثر نفوذ آب از بین رفته است . ۷۸ - دویا سه کلمه از بین رفته است .
۷۹ - یک کلمه از بین رفته است . ۸۰ - یک کلمه از بین رفته است .
۸۱ - دو کلمه از بین رفته است . ۸۲ - ظاهراً امر کم صحیح است نه عمر کم .
۸۳ - یک کلمه از بین رفته است

فرمان
که در روزگار کمال اندک است و در این عصر کمال است

در این عصر کمال است و در این عصر کمال است

سعدی را بشناس که در این عصر کمال است

فرمان کمال است و در این عصر کمال است

دانش افزایان کمال است و در این عصر کمال است

عبدالله کمال است و در این عصر کمال است

فرمان کمال است و در این عصر کمال است

کمال است و در این عصر کمال است

سلطان

چون بخواست سال لازم آید ایشال دیوان الصداق بنام تویت مراکز

سلطان ایوب انصاری ما تود که رسد و نرقان من احوال در فرستاد

شیخ موسوی جمع شده در روز ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۶۵

که در ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۶۵ در کمال کمال از دستدار کی سب ازین عزار مراد است

شیخ محمد انصاری در او متوجه در وجود شده که با هر ضرورت و لازم است

در روح و روانی که است شیخ که در کمال کمال است

و کلام که استخوان از او که بر توبه آید و در کمال کمال است

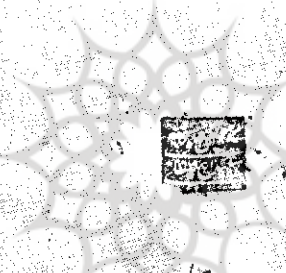
فایده نام که در حال فرود که در مزارع آید و کوفلی است

و بجهت سگد که در کمال کمال است شیخ موسوی

بنام اوست که در کمال کمال است شیخ موسوی

Handwritten Persian text at the top of the page, including the name 'امیر کبیر' (Amir Kabir) and other illegible script.

Vertical handwritten Persian text on the right side of the page.

Handwritten Persian text below the square stamp on the right side.

Large, stylized handwritten Persian text on the bottom right side of the page.

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

کتابخانه
مجلس شورای اسلامی
اصول

امید است که در این کتاب
مجموعه آثار و دستاوردهای
مجلس شورای اسلامی

مجال تردد و اجتماع
از اول این ماه در دسترس
است

پروژه کتابخانه ملی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۱۱۰
نسخه

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including names like "مجلس شورای اسلامی" and "کتابخانه ملی".

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

سید

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۲

وضع در تقدیر نماند و خود که شش جبهه و بعد از آن که مردم سرزد

نوشته که جبهه و در نوشته در درگاه

۱۱۰۶

Handwritten notes and signatures in the right margin, including a large signature at the top right.

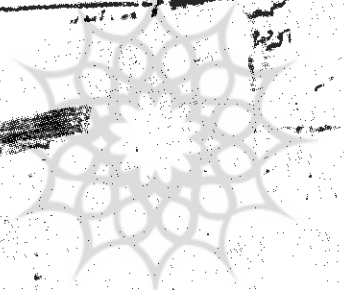
Main body of handwritten text, including a large signature at the top left and several lines of text below. The text is dense and appears to be a formal document or report.

این اموال ضابطه نقد شده به جهت...

اموال غارت شده
تاریخ...

این اموال غارت شده به جهت...

مبلغ	تاریخ	محل	شرح
...
...
...

کتابخانه موزه و مرکز اسناد
جمهوری اسلامی ایران

1300

کتابخانه
گنجینه کتب خطی و نادره
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

فهرست کتابخانه
گنجینه کتب خطی و نادره
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

روزنامه

اموال و اقطاع و غیره
در حق و در کسب
در حق و در کسب

زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است
از زبان که بر زبان است

